

Asia: VN/7206/2020

HE terveydenhuoltolain ja sosiaalihuoltolain muuttamisesta; Valmiutta ja häiriötilanteiden hoitamista koskevat säädökset

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnon antajan organisaatio

Valtion viranomainen

Muita kommentteja

Lausunnon ovat valmistelleet Tuula Hannila-Handelberg ja Eeva Liukko

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos kiittää sosiaali- ja terveysministeriötä mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä terveydenhuoltolain ja sosiaalihuoltolain muuttamisesta.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos tukee lakiehdotuksen tavoitteita uudeksi terveydenhuoltolaiksi sekä sosiaalihuoltolaiksi ja pitää tärkeänä, että valtakunnallisesti saadaan aikaan yhtenäinen kokonaisuus valmiuden ja varautumisen kannalta.

Näkemyksenne ehdotetuista sosiaalihuoltolain muutoksista

Esitys sosiaalihuoltolain muuttamisesta

Koronavirustilanteen aikana sosiaalihuollon keinoin on ehkäisty ja lievitetty hyvinvointiin ja terveyteen liittyviä riskejä. Ilmeistä kuitenkin on, että kokonaisymmärrystä sosiaalihuollon ja sosiaalipalvelujen tilasta, toteutuksesta sekä puutteista häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa on nykytilanteessa vaikea muodostaa luotettavasti. Hallituksen esitys laeiksi terveydenhuoltolain ja sosiaalihuoltolain muuttamisesta on siksi tarpeen. Samoin esitys siitä, että valtio voi osallistua myös sosiaalihuollossa tarvittavan valmiuden ylläpitämiseen ja erityistilanteiden hoitamiseen, on kannatettava.

Sairaanhoitopiirien mukainen jaottelu on tässä vaiheessa perusteltua, jotta myös sosiaalihuollossa kuntia ja kuntayhtymiä laajempi näkökulma varautumiseen olisi mahdollinen. Lisäksi sosiaali- ja

kriisipäivystyksen tehtäviä ja asemaa tulisi kehittää nykyistä laajemmilla alueilla siten, että otetaan huomioon kuntien tai kuntayhtymien resurssit ja osaaminen. Poikkeusoloja koskevan tiedonkeruun suunnitteleminen yhtenäiseksi alueiden kesken voi edistää myös muuta sosiaalihuoltoa koskevaa tiedonkeruuta, kun rakenneuudistus on tehty. Alueellinen varautuminen ja valmiussuunnittelu on kuitenkin syytä siirtää tulevien maakunnallisten alueiden tehtäväksi heti, kun rakenneuudistus toteutuu.

Ehdotetussa sosiaalihuoltolain 33 b §:ssä säädetään sosiaalihuollon alueellisesta varautumisesta normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin, joista sairaanhoitopiirin alueen kuntien tai kuntayhtymien sosiaalihuollosta vastaavien toimielinten tulee yhteistyössä sopia. Esityksessä ehdotetaan lisäksi (SHL 33 c §), että kuntien tai kuntayhtymän sosiaalihuollosta vastaavien toimielinten tulisi sovittaa valmiussuunnittelu yhteen yliopistollista sairaalaa ylläpitävän sairaanhoitopiirin ja alueen terveydenhuollosta vastaavien viranomaisten kanssa. Menettely vaikuttaa työläältä ja pitää yllä sosiaalihuollon varautumisen kuntajakoa.

Kuntarajat ylittävä alueellinen sosiaalihuollon valmiussuunnitelma olisi tarpeellinen, kuten terveydenhuollossa (TervHL 38 §). Sosiaalihuollon alueellisen valmiussuunnitelman laatiminen ja sovittaminen yhteen terveydenhuollon alueellisen valmiussuunnitelman kanssa mahdollistaisi vahvan toiminnallisen kokonaisuuden normaaliolojen häiriötilanteissa ja erityisesti poikkeusoloissa sekä edistäisi ajantasaisen, luotettavan tilannekuvan keräämistä. Näin ollen sosiaalihuoltolain 33 b §:ä tulisi tarkentaa siten, että kuntien tai kuntayhtymien on lisäksi laadittava sosiaalihuollon alueellinen valmiussuunnitelma.

Poikkeustilanteissa ajantasaisen tiedon kerääminen on tärkeää ja lakiesityksen mukaan kunnan tai kuntayhtymän sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen tulee tuottaa ja luovuttaa yhtenäisen valtakunnallisen tilannekuvan muodostamiseksi tarvittavat tiedot. Sosiaalihuollossa reaaliaikaisen tilannekuvatiedon keräämisessä haasteena on pirstaleinen järjestelmä sekä yhtenäisten ja vertailukelpoisten tietosisältöjen puute. Yliopistosairaalan sairaanhoitopiirin ja sosiaalihuollon edustajien tulee kansallisen ohjeistuksen pohjalta sopia siitä, mitä ja miten tietoja kerätään.

Sosiaalihuollon osaamisen ja edustuksen varmistaminen terveydenhuoltolain 42 a §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamista varten on luonnollisestikin välttämätöntä. Sosiaalihuollon edustajille tulee lisäksi taata täydet valtuudet hoitaa sosiaalihuoltoon liittyviä tehtäviä ja yhteen sovittaa sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistä valmiussuunnittelua. Koska alueilla on hyvin erikokoisia kuntia tai kuntayhtymiä ja sosiaalipalveluiden organisoimisessa on eroja, on erityisen tärkeää, että yliopistosairaalan kunnan varmistamat sosiaalitoimen edustajat tekevät tiivistä yhteistyötä muiden alueen kuntien kanssa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Näkemyksenne ehdotetusta terveydenhuoltolain muutoksista

Esitys terveydenhuoltolain muuttamisesta

Koronavirus on tuonut maahamme uuden tilanteen, jonka hoitaminen vaatii useiden eri terveydenhuollon toimijoiden nopeaa reagoitua ja kykyä tuottaa yhtenäistä tietoa valtakunnallisesti hyödyntäväksi kokonaisuudeksi, jolla voidaan ohjata käytössä olevia resursseja tarkoituksenmukaisesti huomioiden alueelliset ja valtakunnalliset häiriötilanteet.

Lakimuutoksen tavoitteena on varmistaa valtakunnallisesti viiden erityisvastuualueen kautta yhdenmukaisin periaattein tapahtuva valmiussuunnittelu sekä tilannekuvan ylläpito eri terveydenhuollon sektoreilla. Vain reaaliaikaisen tilannekuvan perusteella on mahdollista johtaa ja ohjata terveydenhuollon resursseja tilanteessa, jossa alueellisten yksiköiden, esimerkiksi kuntien tai erityisvastuualueiden, resurssit eivät riitä väestön turvallisuutta ja terveydentilaa uhkaavan tilanteen hoitamiseen normaaliolojen häiriötilanteissa tai poikkeusoloissa.

Böös Taina

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL - Tuula Hannila-Handelberg ja Eeva Liukko